

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá možnostmi uplatnění Žadatelů o mezinárodní ochranu (dále jen Žadatel o MO) na trhu práce v České republice. Tuto problematiku analyzuji z pohledu pracovníků Organizace pro pomoc uprchlíkům (dále jen OPU), jejichž úkolem je Žadatelům o MO při uplatnění na pracovním trhu pomáhat.

Stanovila jsem si tři výzkumné otázky, jednu hlavní a dvě vedlejší. Zaměřují se na celkový pohled participantů, pracovníků OPU, na problematiku zaměstnávání Žadatelů o MO, na zjištění bariér, které vnímají participanti při snaze začlenit své klienty na trh práce. A zajímaly mě i jejich návrhy možných změn, jež by zlepšily šance cílové skupiny při uplatnění na pracovním trhu.

Součástí této diplomové práce je kvalitativní výzkumné šetření, jež je realizováno formou polostrukturovaných rozhovorů s participanty. Výstupy z rozhovorů jsou následně zpracovávány metodou tematické analýzy tak, aby bylo možné získat na jejich základě odpovědi na výzkumné otázky. Osm participantů, které jsem vybrala z řad pracovníků OPU, má osobní zkušenost s cílovou skupinou Žadatelů o MO. Jedná se o čtyři právnický a čtyři sociální pracovníky.

V první kapitole diplomové práce jsou obecně popsány možnosti pobytu cizinců na území České republiky. Druhá kapitola pojednává o azylové a migrační politice České republiky, evropských i celosvětových úmluvách, které se týkají uprchlíků. Třetí a čtvrtá kapitola, jež jsou stěžejními teoretickými kapitolami, popisují sociální práci se Žadatelem o MO, proces získání pracovního povolení a představují zaměstnanost Žadatelů jako klíčový prvek jejich společenské integrace. V páté kapitole popisují zvolenou metodologii kvalitativního výzkumného šetření, jeho cíle, etiku a limity, a také komentují charakteristiky participantů a provedených rozhovorů. Šestá kapitola obsahuje přepisy rozhovorů s pracovníky OPU a dílčí analýzy každého rozhovoru. Sedmá kapitola shrnuje výstupy ze všech rozhovorů – shody a rozpory mezi jednotlivými participanty, pojmenované překážky pro Žadatele o MO při uplatnění na trhu práce a návrhy možných změn. V poslední kapitole se věnuji diskusi a vlastnímu vyhodnocení a komentování výstupů z rozhovorů.

Provedeným výzkumným šetřením jsem zjistila, že participanti vnímají možnosti uplatnění Žadatelů o MO jako nepříliš dobré. Bariéry jsou jak ze strany zaměstnavatelů (neochota zaměstnávat cizince a neinformovanost o statusu Žadatele o MO), tak Žadatelů o MO (neznalost jazyka), ale i státu (složitost procesu získání pracovního povolení). Tyto bariéry jsem předpokládala a pojmenovala si je jako vstupní předpoklady. Dalšími bariérami, které participanti uváděli, byly například problémy s nostrifikací diplomů a krátká platnost průkazu Žadatele o MO.

Participantů uváděli konkrétní návrhy na možné změny, které by situaci zlepšily. Například navrhovali vznik platformy zaměstnavatelů, kteří by byli ochotni tuto cílovou skupinu zaměstnávat a zároveň by byli dobře informováni o procesu vyřízení pracovního povolení pro Žadatele o MO. Další navrhované změny se týkaly zrušení nebo zjednodušení pracovního povolení, zkrácení lhůty, po jejímž uplynutí mohou Žadatelé o MO začít legálně pracovat, a zavedení kurzů českého jazyka pro ně. Rozhovory s participanty mi tedy daly odpovědi na mé výzkumné otázky.

Hlavním zjištěním plynoucím z výzkumného šetření je existence velkého množství bariér i nezbytnost změn v přístupu zaměstnavatelů i státních úřadů. Z toho usuzuji, že se jedná o téma, které si zaslouží další zkoumání. Možnosti uplatnění Žadatelů o MO na trhu práce v České republice jsou omezené a rozhodně je zde prostor pro zlepšení. Tato práce zmapovala problémy a možnosti řešení, ale bylo by vhodné se dále zaměřit na to, zda jsou navržené změny

a opatření realizovatelné a jak tyto informace a návrhy změn zprostředkovat zástupcům státní správy i politické reprezentace.